

לקוטי שיחות פרשת בשלח כרך יא

25 (ב) מה מכריח את רש"י להודיע כאן (בפירושו
26 הפשט של כתוב זה) תוכן נבואת מרים? לכאורה
27 הו"ל לכתוב רק "והיכן נתנבאה, כשהיתה אחות
28 אהרן" ותו לא!¹⁰

29 (ג) לאידך, מנ"ל לרש"י, בפשוטו של מקרא,
30 שנבואת מרים היתה "עתידה אמי שתלד בן
31 וכו'"?¹¹

32 (ד) כידוע, אין דרכו של רש"י לציין מקור
33 פירושו. ובמקום שהוא כן מציין המקור, ה"ז
34 בשביל להוסיף ביאור לפירושו הכתוב; אלא שאין
35 הוספה זו מוכרחת להבנת הפשט (כי אז הי' רש"י
36 כותבו בפירושו (כדרכו - באופן שגם ה"בן חמש
37 (למקרא) "יבין)), רק שבאם יהי' התלמיד זריז
38 וממולח יוקשה לו בפירושו שרש"י מביאו - ולתרץ
39 הקושיא כותב רש"י "כדאיתא כו" - שע"י העיון
40 שם תתישב הקושיא.

41 ובאם דברי רז"ל המובאים בפרש"י נמצאים
42 בכמה מקומות, ורש"י מציין לא' מהם (ולא סתם
43 "דאיתא בגמרא", או כיו"ב) - אז כוונתו שדוקא
44 ע"י העיון במקום המצוין ברש"י יתוסף ביאור בפ"י
45 הכתוב¹²;

1 א. עה"פ¹ "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את
2 התוף בידה ותצאן כל הנשים אחרי" בתופים
3 ובמחולות", מעתיק רש"י התיבות "ותקח מרים
4 הנביאה" ומפרש: "היכן נתנבאה, כשהיתה אחות
5 אהרן, קודם שנולד משה, אמרה עתידה אמי שתלד
6 בן² כו' כדאי' בסוטה³. ד"א⁴ אחות אהרן לפי
7 שמסר נפשו עלי' כשנצטרעה⁵ נקראת על שמו"⁶.
8 בפשטות כוונת רש"י היא לתרץ קושיא פשוטה
9 המתעוררת בלימוד הכתוב - וכמפורש במס' סוטה
10 המצויינת בפרש"י: "אחות אהרן ולא אחות משה
11 (בתמי")?", ומתרץ רש"י שאין תיבות "אחות
12 אהרן" תואר על מרים (שאז קשה "ולא אחות
13 משה"?), אלא הן באות בהמשך לתיבת "הנביאה"
14 שלפניהן: שהיתה "נביאה" כשהיתה עדיין רק
15 "אחות אהרן קודם שנולד משה"⁷. והנבואה היתה:
16 "עתידה אמי שתלד בן כו". ואח"כ מוסיף רש"י
17 תירוץ שני (למה נקראת רק "אחות אהרן") "לפי
18 שמסר נפשו עלי' וכו"⁸.

19 אבל עפי"ז צלה"ב:

20 (א) למה מעתיק רש"י התיבות "ותקח מרים
21 הנביאה" - הרי התיבות המכריחות את פירושו הן:
22 "אחות אהרן" (שבזה קשה "ולא אחות משה"),
23 וא"כ הי' לו לרש"י להעתיק תיבות אלו⁹, ולא
24 "ותקח מרים הנביאה".

(1) פרשתנו טו, כ.

(2) ברש"י כת"י הלשון הוא: אמרה עתידה אמי שתלד בן
להושיע את ישראל וכו' כדאי' במס' סוטה ד"א וכו'. ובדפוס שני:
אמרה עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל ד"א וכו'. אבל
ברוב הדפוסים (כולל דפוס ראשון) הלשון הוא כבפנים. וראה
לקמן הערה 37.

(3) יב, סע"ב. וכ"ה במגילה יד, א. וראה מכילתא עה"פ.

(4) והוא ממכילתא. וראה לקמן הערה 32.

(5) בהעלותך יב, יא"ב.

(6) ובדפוס שני: כשנצטרעה, לכך אמר כן. וראה לקמן הערה
31.

(7) וכמו שפירש"י בסוטה שם ד"ה שהייתה.

(8) אבל אין לתרץ בפשוטו של מקרא כמ"ש הרמב"ן (ועד"ז
הוא ברבינו בחיי) "מפני שהזכרו בשירה משה ומרים ולא הזכרו
אהרן רצה הכתוב להזכירו ואמר אחות אהרן דרך כבוד לו וכו'"
- כי תירוץ זה הי' שייך לומר אם משה ומרים היו רק נזכרים בענין
זה לשם זכר בעלמא, אז צריך להזכיר גם אהרן, אבל כאן הרי
הזכרו לפי שמשה התחיל השירה לאנשים ומרים לנשים, וא"כ
מה ענין להזכיר כאן את אהרן?

גם אין לפרש (בפש"מ) כמ"ש הרמב"ן שם (ועד"ז הוא
ברשב"ם וברבינו בחיי) "ויתכן שדרך הכתובים לייחס אל גדול

האחים", כי (נוסף ע"ז שלא נרמז זה בפרש"י - הנה) בנדו"ד
(ובפרט זה) מתאים יותר לייחסה אל משה שהוא הוציא את בני'
ממצרים ובקע הים והוא שהתחיל לומר את השירה לאנשים.

גם אין לומר כמ"ש בכלי יקר "ומ"ש אחות אהרן לפי שהיתה
דומה לו בנבואה, אבל לא למשה, כי כן משמע סוף פ' בהעלותך"
- כי מה נוגע כאן שהיתה שזה לאהרן בנבואה - והכל"י לשיטתי'
ש"עכשיו נעשית נביאה".

(9) ואפילו אם נאמר שהתיבה "הנביאה" שייכת להתירוץ,
שהיתה "הנביאה" כשהיתה "אחות אהרן" - הרי לפי"ז הי' רש"י
צריך להעתיק גם תיבות אלו. ולא רק תיבות אלו. ועוד: תיבות
"ותקח מרים" אין שייכות לפירושו, ולמה מעתיקן.

(10) לכאור' אפ"ל שכוונת רש"י בזה היא לתרץ תיבת
"הנביאה" ולכן מביא שהתנבאה עתידה אמי שתלד בן כו', היינו
שעכשיו התחילה לשיר שראתה שנבואתה "עתידה אמי שתלד בן
שמושיע את ישראל" נתקיימה (ראה חרא"ג מהרש"א סוטה שם).
אבל לפי"ז הו"ל לרש"י להעתיק בעיקר התיבות "שמושיע את
ישראל" (במקום הרמז "וכו' כדאיתא בסוטה"), שתיבות אלו
מתרצות ומבארות שעתה התקיימה נבואתה (משא"כ התיבות
"עתידה אמי שתלד בן").

(11) בפשטות י"ל שמכיון שרש"י מציין "כדאיתא בסוטה" אין
צריך ע"ז מקור בפש"מ, אבל באם לא הי' מוכרח בפש"מ הי'
מתאים יותר ע"פ סגנון רש"י לכתוב: ואמרו רבותינו (וכיו"ב)
אמרה עתידה אמי כו'.

(12) או שרוצה לשלול הדרו"ל כפי שהוא במקום השני.